

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

 Гілея

Науковий вісник

Випуск 143 (№ 4)

Ч. 2. Філософські науки

Київ – 2019

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно

**Фахове видання
з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 747 від 13 липня 2015 р.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації: серія KB № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:
Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 10 від 28 березня 2019 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Кивлюк О. П., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Муляр В. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)

Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Арменія, Єреван)

Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України (Україна, Київ)

Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія з філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)

Базалук О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Бех В. П., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)

Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)

Дзвінчук Д. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Івано-Франківськ)

Жадько В. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Куцупал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)

Миколайчак А., д-р хаблітований, проф. (Польща, Познань)

Онїпко О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)

Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Терепиший С. О., д-р філос. наук, доц. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Тецлав С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгош)

Халамендик В. Б., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2019. – Вип. 143 (№ 4). Ч. 2. Філософські науки. – 204 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем сучасної науки в умовах полікультурного глобалізаційного суспільства. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ISSN 2076-1554

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Academy of Sciences of Ukraine

Publishing House Hileya

Hileya
SCIENTIFIC BULLETIN

Volume 143 (No. 4)
Part 2. Philosophical sciences

Kyiv – 2019

The collection is founded in 2004. Printed on a monthly basis

**Scientific professional publication
on philosophy and politics order of the Ministry of Education and Science
No. 747 dated July 13, 2015**

Certificate of printed mass media's state registration (re-registration): Series KB № 22632-12532IIP from April 17th, 2017

*Printed by decision
of National Pedagogical Dragomanov University (protocol № 10 of March 28in, 2019)*

The collection is a member of international database

Google Scholar; Index Copernicus (Poland); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (India).

Honored Chief Editor:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Chief Editor:

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Co-editor:

Kyviuk O. P., Doctor of Philosophical Sciences, Senior Scientist, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Muliar V. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Zhytomyr)

Editorial board:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zelenkov A. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Belarus, Minsk)

Kolesnyk V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Myrzakhanian R., Doctor of Historical Sciences, (Armenia, Ierevan)

Mykhalchenko M. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Rafalskii O. O., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Saveliev V. L., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Soldatenko V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Stepyko M. T., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Editorial board Philosophical Sciences:

Abasov A. S., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Azerbaijan, Baku)

Bazaluk O. O., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Beh B. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Voronkova V. G., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine, Zaporizhzhia)

Gerasyimova E. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Garbar G. A., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine, Mykolaiv)

Zhadko V. O., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zhyzhko T. A., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Kutsepal S. V., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine, Poltava)

Mykolaichak A., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Poland, Poznan)

Onipko O. F., Doctor of Technical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Svyrydenko D. B., Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Terepshchyi S. O., Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Tetslav S., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Poland, Bydgoszcz)

Yashanov S. M., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Hileya: Scientific Bulletin. – Kyiv : «Publishing house «Hileya», 2019. – Volume 143 (№ 4). Part 2. Philosophical Sciences. – 204 p.

The collections' concept is based on a multifaceted scientific coverage of the problems of formation of informational civilization. The main headings cover areas of historical, philosophical and political sciences. It is designed for specialists in the humanities and socio-political sciences.

©Editorial board, 2019

©Authors of articles, 2019

©National Pedagogical Dragomanov University, 2019

© Academy of Sciences of Ukraine, 2019

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Україні

Вінницьке представництво

(Вінницький національний технічний університет)
керівник Денисюк С. Г., доктор політичних наук, професор
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru

Дніпропетровське представництво

(Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара)
керівник Вершина В. А., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: vivi.dp@ukr.net

Запорізьке представництво

(Запорізький національний технічний університет)
керівник Ємельяненко Є. О., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Івано-Франківське представництво

(Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ)
керівник Дзвінчук Д. І., доктор філософських наук, професор
e-mail: fuid@ua.fm

Луганське представництво

(Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Старобільськ)
керівник Михайлюк В. П., доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

Львівське представництво

(Національний університет «Львівська політехніка»)
керівник Карівець І. В., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

Маріупольське представництво

(Маріупольський державний університет)
керівник Булик М., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vorlok@ukr.net

Миколаївське представництво

(Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського)
керівник Макарчук С. С., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор Шкуренко К. О., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Одеське представництво

(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник Барвінська П. І., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

Подільське представництво

(Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський)
керівник Колосюк І. А., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Полтавське представництво

(Полтавський факультет Національної юридичної академії
України ім. Ярослава Мудрого)
керівник Куцєпал С. В., доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Сумське представництво

(Сумський державний університет)
керівник Дегтярьов С. І.,
доктор історичних наук, професор
e-mail: starsergo@bigmir.net

Тернопільське представництво

(Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка)
керівник Кліш А. Б., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Ужгородське представництво

(Ужгородський національний університет)
керівник Мелеганич Г. І., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: melgi@ukr.net

Уманське представництво

(Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини)
керівник Кривошея І. І., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Харківське представництво

(Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»)
керівник Владленова І. В., доктор філософських наук, професор
e-mail: vladlenova@email.ua

Хмельницьке представництво

(Хмельницький національний університет)
керівник Гоцуляк В. М., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: gotsylak@ukr.net

Черкаське представництво

(Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького)
керівник Васильчук Є. О., доктор політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Чернігівське представництво

(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник Горобець С. М., молодший науковий співробітник
e-mail: olen-g@yandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО

збірника «Гілея: науковий вісник» в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)

керівник Махмудов М. А., доктор філософії

e-mail: matlabm@yandex.com

координатор Рагімлі Р., науковий співробітник

e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника «Гілея: науковий вісник» в Білорусі

(Академія управління

при Президентові Республіки Білорусь, м. Мінськ)

керівник Алейникова С. М., кандидат соціологічних наук, доцент

e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru

(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)

керівник Шостак Г. В., кандидат педагогічних наук

e-mail: shostak1964@brest.by

(Гомельський державний університет

імені Франціська Скорини, м. Гомель)

керівник Мезга М. М., доктор історичних наук, професор

e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника «Гілея: науковий вісник» в Польщі

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)

керівник Димчик Р., доктор, викладач,

e-mail: dymczyk@wp.pl

(Інститут історії Академії імені Яна Дługоша в Ченстохові)

керівник Моравець Н., доктор, викладач

e-mail: mornor@wp.pl

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

**Див. також: Сайт Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal**

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Ukraine

Vinnitsia Agency

(Vinnitsia National Technical University)
Director **Denysiuk S.G.**, Doctor of Political Sciences, Professor
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru

Dnipro Agency

Dnipro National Honchara University
Director **Vershyna V.A.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: vivi.dp@mail.ru

Zaporizhia Agency

(Zaporizhia National Technical University)
Director **Iemelianenko E.O.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Ivano-Frankivsk Agency

(Prykarpatskii National Stefanyk University, Ivano-Frankivsk)
Director **Dychkovska G.O.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Luhansk Agency

(Eastern Ukraine National Dal University, Starobilsk)
Director **Mykhailiuk V.P.**, Doctor of Historical Sciences, Professor
e-mail: vital_mih@ukr.net

Lviv Agency

(National University "LvivslaPolitechnika")
Director **Karivets I.V.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: sacre@ukr.net

Mariupol Agency

(Mariupol National University)
Director **Bulyk M.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: vorlok@ukr.net

Mykolaiv Agency

(Mykolaiv National Sukhomlynskii University)
Director **Makarchuk S.S.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
Coordinator **Shkurenko K.O.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Odesa Agency

(Odesa National Mechnykov University)
Director **Barvinska P.I.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: barvinskaja@ukr.net

Podilskyi Agency

(Podilskyi National Agro-Technical University, Kamianets-Podilskyi)
Director **Kolosiuk I.A.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: ikolosiuk@ukr.net

Poltava Agency

(Poltava Department of National Juridical Academy)
Director **Kucepal S.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Symu Agency

(Symu National University)
Director **Dehtiarov S.I.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: starsergo@bigmir.net

Ternopil Agency

(Ternopil National Pedagogical Hnatiuk University)
Director **Klish A.B.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: klish_andriy@ukr.net

Uzhgorod Agency

(Uzhgorod National University)
Director **Meleganych G.I.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: melgi@ukr.net

Uman Agency

(Uman National Pedagogical Tychyna University)
Director **Kryvosheia I.I.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Kharkiv Agency

(National Technical University "KharkivPolitechnical Institute")
Director **Vladlenova I.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Professor
e-mail: vladlenova@email.ua

Khmelnysk Agency

(Khmelnysk National University)
Director **Gotsuliak V.M.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: gotsuliak@ukr.net

Cherkasy Agency

(Cherkasy National Khmelnytskii University)
Director **Vasylychuk E.O.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Chernigiv Agency

(Chernigiv National Institute of Economy and Management)
Director **Topol O.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: topololga@ukr.net
Coordinator **Horobets C.M.**, Junior Scientist
e-mail: olen-g@yandex.ru

Agency of collection «Hileya scientific bulletin» in Azerbaijan

(Azerbaijan National Scientific Academy, Baku)
Director **Mahmudov M.A.**, Doctor of Philosophy
e-mail: matlabm@yandex.com
Coordinator **Rahimli R.**, Scientist
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Belarus

(Management Academy by the President of Belarus Republic, Minsk)
Director **Aleinikova S.M.**, Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Brest National Pushkin University, Brest)
Director **Shostak G.V.**, Candidate of Pedagogical Science
e-mail: shostak1964@brest.by
(Homel National Skoryni University, Homel)
Director **Mezga M.M.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: nmezga@gsu.by

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Poland

(Adam Mitskevich University, Poznan)
Director **Dymchyk R.**, Doctor, Lecturer
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Institute of History of Dlugosha Academy, Chenstohov)
Director **Moravets H.**, Doctor, Lecturer
e-mail: mornor@wp.pl

You are welcome to visit our webpage: www.gileya.org
e-mail: gileya.org.ua@gmail.com

Also visit: Webpage of National Vernadskyi Library of Ukraine:
www.nbu.gov.ua/portal

Section: Scientific Publications of Ukraine: magazines and collection of scientific papers

УДК 14:[304+308]:82:316.77

**«ТЕАТР» НАУКОВИХ МІСТИФІКАЦІЙ:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ**
**«THEATER» OF SCIENTIFIC MYSTIFICATIONS:
SOCIO-PHILOSOPHICAL REFLECTION**

Прокопович Л. В.,

кандидат технічних наук, доцент кафедри
культурології, мистецтвознавства та філософії
культури, Одеський національний політехнічний
університет (Одеса, Україна),
e-mail: lada.prokopovich@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-8626-91722

Prokopovych L. V.,

Ph.D. Engineering, Assoc. Professor, Department of
Art History, Cultural Studies and Philosophy of Culture,
Odessa National Polytechnic University (Odessa,
Ukraine), e-mail: lada.prokopovich@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-8626-9172

Мета дослідження – виявлення елементів театральності в наукових містифікаціях та філософське осмислення їх впливу на соціальну реальність. Методологія дослідження ґрунтується на методах соціокультурного аналізу в рамках концепції театральності соціокомунікативних проявів культури. Наукова новизна роботи полягає у спробі показати, що містифікації з науковим ухилом не є однозначно негативним явищем. Цей підхід дозволив з'ясувати, що наукові містифікації хоч і деформують уявлення про дійсний стан науки, проте, водночас, активують наукову дискусію та сприяють комунікації (в різних формах і аспектах) між наукою та суспільством.

Ключові слова: наукові містифікації, театральність буття, соціокультурні комунікації, віртуальна реальність, популяризація науки.

The purpose of the study is to identify the elements of theatricality in scientific mystifications and philosophical understanding of their influence on social reality. The research methodology is based on the methods of sociocultural analysis within the framework of the concept of theatricality of sociocommunicative manifestations of culture. The scientific novelty of the work consists in an attempt to show that hoaxes with a scientific bias are not a uniquely negative phenomenon. This approach made it possible to find out that scientific mystifications distort ideas about the actual state of science, but at the same time, intensify scientific discussion and promote communication (in various forms and aspects) between science and society.

Keywords: scientific mystification, theatricality of being, sociocultural communications, virtual reality, popularization of science.

Постановка проблеми. В процесі історичного розвитку наука стала важливою соціальною, гуманітарною інституцією, яка суттєво впливає на всі сфери життя суспільства та культуру. Це обумовлює певну відповідальність науки перед суспільством. Тому питання про достовірність наукового знання, правильність висновків та прогнозів завжди є актуальною проблемою для філософії науки. Зазвичай ця проблема актуалізується через питання про об'єктивність наукового знання, дискусія про яку по відношенню до класичної науки призвела до змін та доповнень її фундаментальних принципів в некласичній та постнекласичній картинах світу.

Проте, окрім цього – гносеологічного – аспекту проблеми, існує ще й такий, як фальсифікації наукових результатів та містифікації з науковим ухилом.

Іноді наукові містифікації сягають таких масштабів, що починають суттєво впливати не лише на сприйняття реальності, а й на деякі соціальні відносини та комунікації.

Одним із підходів до осмислення цього феномену може стати погляд на нього крізь призму концепції театральності буття.

Аналіз досліджень і публікацій. Погляд на життя, як на театр, здавна (ще з часів античності) задає специфічний підхід до осмислення соціальної реальності.

Поступово такий погляд закріпився в науці, в мистецтві, і породив багато інтерпретацій та теоретичних конструкцій, які представлені в працях І. Гофмана, Й. Гейзінги, Г. Дебора, Ж. Дерріди, Ю. Лотмана, Г. Гессе, Ж. Бодрійяра, Ж. Липовецького, М. Бахтіна, М. Євреїнова, А. Баканурського та багатьох інших науковців, мислителів, митців тощо.

Аналіз цих праць та власні дослідження театрального характеру соціальних і культурних комунікацій в різних сферах людської діяльності [1; 2] призвели до формування концепції театральності соціокомунікативних проявів культури [3]. Концепція базується на поєднанні двох рушійних сил культури – комунікації та театралізації буття.

Саме це поєднання проявляється у феномені наукових містифікацій і дає підстави розглядати його в рамках соціальної філософії, як чинник впливу на соціальну реальність.

Мета дослідження – виявлення елементів театральності в наукових містифікаціях та філософське осмислення їх впливу на соціальну реальність.

Викладення основного матеріалу. Під містифікаціями з науковим ухилом, або науковими містифікаціями, зазвичай розуміють замаскований під наукові теорії обман, фальсифікацію наукових досліджень, публікації вигаданих «сенсаційних» відкриттів, використання фіктивних експертів та ін.

Звісно ж, містифікації, як форма обману, – явище не зовсім приємне. Вони збивають з пантелику дослідників, привносять плутанину в історію культурного розвитку людства тощо. Тому дуже важливим є викриття будь-якої наукової містифікації. І тому кожне викриття наукової містифікації стає не менш сенсаційним, ніж свого часу сама містифікація.

Поєднання цих двох процесів – містифікації та її викриття – наближає їх до літературних творів та театральних п'єс із сюжетами, побудованими на авантюрах, обмані, шахрайстві. В таких п'єсах фінал з викриттям обману є не менш яскравим та вражаючим, ніж самі хитромудрі «комбінації» обманщиків.

Щодо містифікацій в художній літературі, то слід розрізняти містифікації в межах тексту твору і фальсифікації власне творів. Такі містифікації суттєво відрізняються від наукових: в них викриття є запланованою метою.

Літературні містифікації для того, власне, і створюються, щоб у разі успіху автор зміг би скинути маску псевдоніму і особисто насолодитись славою. Це таке собі поєднання класичного театру масок із балом-маскарадом, наприкінці якого актори/учасники знімають маски, показуючи свої справжні обличчя і отримуючи оплески за гарну гру.

Так було із Макферсоном, книги якого – «Пісні Оссіану» та «Фінгал» – видавалися за переклади

легендарних шотландських саг, і заслужили високу оцінку самого Гете [10, с. 133–157]. Так було й з Черубіною де Габріак, таємничою іспанською поетесою, яка на повірку виявилася скромною російською вчителькою Дмитрієвою, що писала під диктовку Максиміліана Волошина [4, с. 159–176]. Так було і з французьким письменником Романом Кацевим, який, виступаючи під двома різними псевдонімами (Ромен Гарі та Еміль Ажар) примудрився отримати дві Гонкурівські премії. Історія літератури налічує ще багато подібних прикладів.

Ситуація з містифікаціями наукового (або наукоподібного) характеру дещо інша. Вони створюються не для того, щоб їх викривали. Тут часто йдеться про гроші (іноді чималі), про інтереси, далекі від науки (достатньо згадати хоча б аферу Елізабет Холмс, який вдалося під неіснуючий проект «революційної» технології аналізу крові залучити інвестицій майже на 400 мільйонів доларів).

І все ж такі історія містифікацій – це завжди історія викриттів. І саме це допомагає оцінити важливість цього «театру». Бо завдяки чому містифікації викриваються? Мабуть, завдяки тому, що якою б вдалою та гарно продуманою не була б містифікація, вона все одно дає привід для сумнівів. А сумніви, як правило, породжують запитання. А запитання потребують відповідей. Таким чином активуються пошуки доказів, аргументів, додаткових фактів тощо. Іншими словами, містифікації стимулюють наукові дослідження, провокують наукову дискусію [7].

Більш того, іноді добротна, науково правдоподібна містифікація може надати поштовх для виникнення нової форми творчості. Наприклад, такого жанру в художній літературі, як наукова фантастика.

Поштовхом для цього стали дві літературні містифікації, які з'явилися в американській періодиці літом 1835 року. В червневому номері журналу «Southern Literary Messenger» був надрукований розказ Едгара По «Ганс Пфааль», який вважається одним з перших творів наукової фантастики. У серпні газета «New York Sun» розпочала публікацію із продовженням статті «Великі астрономічні відкриття, які нещодавно зроблені сером Джоном Гершелем на місі Доброї Надії» [9, с. 73]. І якщо «Ганс Пфааль», в якому йшлося про мандрівку на Місяць на повітряній кулі, був написаний в іронічній манері, то «Великі відкриття» – це серйозна стаття про наукові відкриття, які нібито були зроблені за допомогою новітнього гігантського «гідрокісенового» телескопу. «Відкрив» Джон Гершель не що інше, як життя, та навіть розум, на Місяці. Недивно, що ця стаття набула популярності, а наклади газети зросли, як ніколи.

Автором цього матеріалу значився такий собі доктор Ендрю Грант. «Супутник та особистий секретар сера Джона Гершеля» – персонаж, такий же вигаданий, як і місячні бізони, двоногі бобри та інші мешканці Місяця, котрих він описував. Справжній автор публікації – Річард Адамс Локк, репортер з кембриджською освітою, який працював тоді в «Sun». І хоча його стаття не відрізнялась особливою художністю, але була

настільки переконливо наукоподібною, що читачі беззаперечно повірили в її правдивість.

Едгар По, аналізуючи таку вражаючу легковірність читачів, зізнався: «Одразу ж після «Місячної історії» ... я написав критичний огляд фактів, які пропонувалося приймати на віру, показав їх явно вигаданий характер, але із здивуванням виявив, як мало в мене слухачів, настільки всі хотіли бути обдуреними...» [9, с. 73].

Втім, це не просто бажання «бути обдуреними». В даному випадку за цим стоїть тверда віра у могутність науки, віра, яка почала формуватись в епоху Просвітництва, а XIX століття продемонструвало стільки дивовижних відкриттів та винаходів, що люди готові були вірити навіть у неймовірне, якщо воно хоч якось було пов'язане із наукою та технікою.

На хвилі успіху, який супроводжував «Місячні відкриття», Едгар По та Річард Локк ще не раз намагалися містифікувати публіку. Заснувавши рік потому власну газету «New Era», Локк почав друкувати записки мандрівника Мунго Парка, які той вів у Африці, але в цю містифікацію ніхто не повірив. В 1840 році Едгар По також зробив щось подібне, розмістивши у «Burton's Gentleman's Magazine» «справжній» «Журнал Джуліуса Родмена», мандрівника, «який першим з цивілізованих людей перетнув Скелясті гори». Теж без успіху. Наступною спробою Локка привернути увагу громадськості була книга, в якій магнетизм трактувався як основна рушійна сила у Всесвіті. Книга, дійсно, привернула увагу: питання обговорювалося навіть у конгресі. Але критична стаття в «Army and Navy Chronicle» швидко поклала край і цій витівці.

І якщо Локк на цьому заспокоївся, то Едгар По та багато їх послідовників лише починали «звикати до смаку». Один за одним виходили з друку нариси Едгара По («Месмеричне одкровення», «Факти про випадок мсьє Вальдемара» «Фон Кемпелен та його відкриття»), романи Жюль Верна та ін.

Поступово читачі і письменники мов договорилися, що одні будуть фантазувати, ні в чому себе не обмежуючи, але при цьому прагнучи правдоподібності, а інші робитиме вигляд, що їм вірять, із задоволенням занурюючись у вигадані обставини та світи.

Чи не те саме відбувається у театрі?

Так чи інакше, але розуміємо, що саме містифікації з науковим ухилом сприяли появі наукової фантастики, яка на сьогодні демонструє вражаюче жанрове різноманіття, націлене як на мрії про майбутнє, так і на аналіз минулого (альтернативна історія, наприклад). Наукова фантастика, на відміну від містифікацій, не потребує безоглядної віри; в неї інші цілі – будоражити уяву, допомагати людству дивитись на себе з іншого боку, попереджати, загострювати цікавість до проблем науки.

Пробудження інтересу до науки – ще одна культурна функція містифікацій і фальсифікацій з науковим ухилом. Адже такі містифікації вкрай рідко влаштовують вчені. Переважно цим займаються далекі від науки люди. Це, безумовно, люди з гарною освітою, які непогано розбираються у питанні, яке фальсифікують, талановиті, креативні, артистичні,

але вони – не спеціалісти. Викривають же їх махінації спеціалісти. При цьому фахівцям доводиться працювати, скажімо так, на чужому полі, а для цього вони змушені користуватись мовою, доступною для розуміння широким масам. Все це «працює» на популяризацію науки. Тобто активується та сфера діяльності науковців, котра в останні роки занепадає. В багатьох галузях науки вчені відгородились від широких мас, виправдовуючись тим, що займаєтесь популяризацією науки важко, клопітно, нема кому та й нема для кого [3].

Проте кожна містифікація, як та, що вже гарно «прижилася» («Велесова книга», наприклад), так і нова, неодмінно виводить наукову дискусію із кабінетів та лабораторій на простори Інтернету, друкованих ЗМІ, телефірів тощо.

Більш того, мало яке наукове відкриття має таку дивну закономірність, яка проявляється по відношенню до містифікацій та фальсифікацій: із завидною постійністю, періодично (раз на десять–двадцять років), вигадки, які давно викриті наукою, знов охоплюють суспільну думку – про них пишуть газети і журнали, розповідають з екранів телевізорів. Так, наприклад, відбувається із «загадкою кришталевих черепів», черговий інтерес до якої був спровокований кінострічкою «Індіана Джонс і царство Кришталевого Черепу», те ж саме спостерігається і з «Туринською плащаницею», цікавість до якої підігрується періодичними її показами для загалу (останні покази проводились у 1978, 1998, 2000 роках) та черговими викриттями [2].

Ажіотажна цікавість публіки до такого роду «таємниць» та «загадок» оживляє не лише медійний простір, а й наукові дослідження в цих або суміжних галузях.

Зрозуміло, що все це не говорить про те, що містифікації та фальсифікації з науковим ухилом треба зустрічати із радістю та ентузіазмом. Але розглядати їх в якості об'єкта для соціально-філософських досліджень – можливо і актуально.

У будь-якому випадку, сам факт наявності суперечок, в яких неможливо остаточно поставити крапку – оригінал чи підробка, – потребує осмислення. Це як п'єса або спектакль з неоднозначним кінцем, який змушує глядачів/читачів ще довго шукати відповідь.

До містифікацій з науковим ухилом можна, мабуть, віднести і рекламу споживчих товарів та послуг. Досить часто автори рекламних відеороликів надають їм наукоподібності. З екранів телевізорів «вчені», «лікарі», «доктори» жваво рекламують ліки, зубні пастки, косметичні засоби і таке інше на фоні графіків, схем, формул, молекулярних структур, ефектного лабораторного обладнання.

Експлуатуючи довіру людей до науки, така реклама іноді дискредитує науку, наукове знання. Подаючи «наукові» дослідження як художню метафору, автори рекламних роликів фальсифікують факти та методи наукового дослідження, вводячи в оману глядачів, викривляючи їх сприйняття реальності.

Довгий час, наприклад, по телебаченню йшов ролик, в якому рекламувалась питна вода текстом

про її природну структуру і зображенням спіралі ДНК. В рекламі зубної пастки іноді зустрічаються зображення зубів із чотирма коренями. В деяких рекламних роликах можна побачити «наукові експерименти» по впливу косметичного засобу на шкіру людини, де «роль» цієї шкіри «грають» пелюстки квітів. Звісно ж, ще красиво, але до справжнього наукового експерименту не має жодного відношення.

Проблема тут полягає в тому, що викривати помилки в таких рекламних роликах нібито й немає сенсу, коли і так всім зрозуміло, що це – гра, вистава, в якій все не по-справжньому. Але ж реклама має «продавати» справжній товар. Тому бодай щось в ній має бути справжнім. Що саме? Якщо в справжність «вченого» із зовнішністю кінозірки в білому халаті повірити важко (особливо, коли в іншому ролику його бачили в ролі директора банку), залишається повірити в ті графіки, схеми, комп'ютерні моделі, які він використовує в якості аргументів на користь товару, що рекламує. Повірити в результат (і наукову обґрунтованість) «експерименту», який так красиво «доводить» переваги гелю для душу перед рештою таких же гелів.

Таким чином, реклама, створюючи паралельну реальність, створює і власну «науку», яка в ній існує. Відчуття театральності цього видовища саме і змушує людей одночасно вірити і не вірити тому, що вони бачать (адже в театрі, незважаючи на бутафорію, маски, вигадані сюжети і персонажі, щось змушує глядачів сміятись і плакати, співчуваючі персонажам). Враховуючи, що сучасній людині стає все важче відрізнити справжню реальність від безлічі віртуальних, слід очікувати, що і «рекламну науку» вона буде плутати із реальною.

Втім, цей феномен потребує більш детальних досліджень і філософського осмислення в різних аспектах.

Як вже відмічалось, науковці вкрай рідко вдаються до містифікацій. Проте в остання роки ситуація дещо змінилась: час від часу у наукових журналах з'являються фейкові публікації, які згодом самі ж їх автори і викривають. Це відбувається в рамках боротьби науковців із так званими «хижацькими журналами» (predatory journals).

Такі журнали, хоч і здаються серйозними (заявляють про рецензування, надають солідні списки членів редакційної ради і т.д.), готові опублікувати будь-яку статтю за кошти автора. Така практика підриває авторитет науки, викликає недовіру до наукових видань, як до засобів оприлюднення результатів наукових досліджень та майданчиків для професійної наукової дискусії.

З метою викриття таких недобросовісних журналів вчені іноді подають до публікації відверто абсурдні статті, або створюють вигаданих науковців.

Наприклад, у 2015 році четверо польських вчених «створили» неіснуючого науковця – Анну О. Шуст (польськ. *Oszust* – шахрай). Від її імені вони подали заявку на посаду редактора в 360 наукових журналів. Кваліфікація пані Шуст була туманною,

вона не опублікувала жодної власної статті, не мала досвіду редакторської праці. Всі монографії, які були вказані в її резюме, були вигаданими. Тем не менш, 40 журналів дали згоду прийняти пані Шуст на роботу без будь-якої перевірки.

Масштабний проект з викриття «хижацьких журналів» здійснив штатний співробітник журналу «Science» Джон Боаннон, який написав та розіслав у 304 журнали статтю-розіграш про лишайник, який нібито мав властивості інгібітору росту пухлинних клітин. Майже половина журналів прийняла її до публікації. Деякі з цих журналів були із відомого списку Джеффри Білла (Beall's list of predatory journals and publishers), який він складає, починаючи з 2010 року.

У 2018 році набув широкого розголосу експеримент групи ентузіастів, яким вдалося опублікувати в наукових журналах («ARC Journal of Pharmaceutical Sciences» та «Journal of Pharmacy and Biological Sciences») статтю про нові методи боротьби із міжгалактичними паразитами, яка базувалась на мультсеріалі «Рік і Морті».

Таких містифікацій-викриттів стає дедалі більше, що дає підстави розглядати їх як своєрідну форму соціального протесту. Протесту проти безвідповідальних, недобросовісних видавців та породженої ними моделі наукової видавничої діяльності.

Це, до речі, відповідає сучасній тенденції, коли деякі соціальні протести набувають рис перформансу, маскараду та інших проявів театральності [1; 11].

Висновки. Розгляд містифікацій з науковим ухилом показав різноманіття форм, яких вони набувають, і цілей, для яких створюються. При цьому такі містифікації майже завжди набувають рис театральності.

Схожості наукових містифікацій із театром надають такі ознаки, як:

- використання псевдонімів та вигаданих авторів (що нагадує використання масок у деяких видах театру);
- обов'язкове їх викриття (що є притаманним драматургії п'єс із сюжетом авантюрного характеру);
- усвідомлення «публікою» одночасно їх справжності та несправжності (як у будь-якій театральній виставі);
- посилення перформативної складової у наукових містифікаціях як форми соціального протесту науковців.

Аналіз «театру» наукових містифікацій показує, що цей феномен не є однозначно негативним. Бо наукові містифікації, хоч і деформують уявлення про дійсний стан науки, але, водночас, активують наукову дискусію, тобто створюють умови для діалогу в «театрі» наукової (або навколо наукової) діяльності. Така комунікація може відбуватись на різних рівнях: між містифікаторами та вченими, які викривають їх містифікації; між вченими різних наукових шкіл; між наукою та іншими формами пізнання (релігією, мистецтвом). Крім того, виникає комунікація між наукою та суспільством, що сприяє популяризації науки та окремих (найбільш актуальних) її напрямків.

Список використаних джерел

1. Воронкова, АІ., 2018. 'Протести і мода в сучасному суспільстві: політологічний вимір', *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, Т.21, №11, с.40–46.
2. 'Вчені довели, що Туринська плащаниця є підробкою'. [online]. *Gazeta.ua*. Доступно: <https://gazeta.ua/articles/history/.../848298>.
3. Лукаш, В., Михеева, Е., Строков, В., 2012. 'В начале было...', *Наука и жизнь*, №9, с.2–11.
4. Маковский, С., 1990. 'Портреты современников', *Серебряный век. Мемуары (Сборник)*, М.: *Известия*, с.111–176.
5. Прокопович, ЛВ., 2018. 'Исследование артистизма и театральности в спорте как в культурной практике', *Молодой ученый*, №7 (59), с.350–353.
6. Прокопович, ЛВ., 2017. 'Литературные пародии в системе социокультурной коммуникации: теория и практика: Монография', Одесса: *Феникс*, 87 с.
7. Прокопович, ЛВ., 2013. 'Мистификации и фальсификации с научным уклоном. Так ли уж страшен чёрт?', *Аркадія*, №1 (36), с.19–21.
8. Прокопович, ЛВ., 2018. 'Театрализация социокультурных коммуникаций: методологический аспект философского осмысления', *Дискурс в умовах мінливості соціокультурного простору: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Мелітополь, 20–21 квітня 2018 р.)*, Мелітополь, с.141–143.
9. Ситников, К., 2010. '«Достоверно и правдоподобно...»', *Наука и жизнь*, №10, с.73–78.
10. Уайтхед, Дж., 1986. 'Серьёзные забавы', пер. с англ. Л. А. Громовой, В. Б. Смиренского, Москва: *Книга*.
11. Хома, НМ., 2014. 'Політичний перформанс як постмодерна форма соціального протесту', *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*, Вип.1 (21), с.18–22.

References

1. Voronkova, AI., 2018. 'Protesty i moda v suchasnomu suspil'stvi: politologichnyy vymir (Protests and fashion in modern society: political science)', *Naukovo-teoretychnyy al'manah «Grani»*, T.21, №11, s.40–46.
2. 'Vcheni dovely, shho Turyns'ka plashhanyca je pidrobkoju (Scientists have proved that the Shroud of Turin is a fake)'. [online]. *Gazeta.ua*. Dostupno: <https://gazeta.ua/articles/history/.../848298>.
3. Lukash, V., Miheeva, E., Stokov, V., 2012. 'V nachale bylo... (In the beginning was...)', *Nauka i zhizn'*, №9, s.2–11.
4. Makovskij, S., 1990. 'Portrety sovremennikov (Portraits of contemporaries)', *Serebrjanyj vek. Memuary (Sbornik)*, M.: *Izvestija*, s.111–176.
5. Prokopovich, LV., 2018. 'Issledovanie artistizma i teatral'nosti v sporte kak v kul'turnoj praktike (Study of artistry and theatricality in sports as in cultural practice)', *Molodyj vchenyj*, №7 (59), s.350–353.
6. Prokopovich, LV., 2017. 'Literaturnye parodii v sisteme sociokul'turnoj kommunikacii: teoriya i praktika: Monografija (Literary parodies in the system of sociocultural communication: theory and practice: Monograph)', Odessa: *Feniks*, 87 s.
7. Prokopovich, LV., 2013. 'Mistifikacii i fal'sifikacii s nauchnym uklonom. Tak li uzsh strashen chjort? (Hoaxes and falsifications with a scientific bias. Is it really damn awful?)', *Arkadija*, №1 (36), s.19–21.
8. Prokopovich, LV., 2018. 'Teatralizacija sociokul'turnyh kommunikacij: metodologicheskij aspekt filosofskogo osmyslenija (Dramatizing sociocultural communications: a methodological aspect of philosophical understanding)', *Dyskurs v umovah minlyvosti sociokul'turnogo prostoru: materialy vseukrai'ns'koi nauk.-prakt. konf. (Melitopol', 20–21 kvitnja 2018 r.)*, Melitopol', s.141–143.
9. Sitnikov, K., 2010. '«Dostovernno i pravdopodobno...» (Reliable and believable...)', *Nauka i zhizn'*, №10, s.73–78.
10. Uajthed, Dzh., 1986. 'Ser'joznye zabavy (Serious fun)', per. s angl. L. A. Gromovoj, V. B. Smirenskogo, Moskva: *Kniga*.
11. Homa, NM., 2014. 'Politychnyj perfomans jak postmoderna forma social'nogo protestu (Political performance as a postmodern form of social protest)', *Visnyk NTUU «KPI». Politologija. Sociologija. Pravo*, Vyp.1 (21), s.18–22.

* * *

ЗМІСТ

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Атаманюк З. М. Цілісність особистості через призму соціальної філософії	7
Афанасьєва Л., Олексенко Р. Сенс щастя в сучасних контекстах індивідуального і суспільного буття	12
Бехбудов Сабир Эльмурад оглу. Особенности развития национальной просветительской идеи в Азербайджане (Особенности развития национальной просветительской идеи в Азербайджане)	18
Бондарчук-Чугіна І. Ю., Орлова О. В. Національна програма розвитку «культурного туризму» України XXI ст.: аксіологічний аспект	21
Гарбар Г. А. Лібералізація та демократизація сучасного міжнародного туризму в Україні	26
Гафарова Халима. О типах научной рациональности (Про типи наукової раціональності)	30
Гоцалюк А. А. Естетична виразність української графіки у національних мистецьких практиках ХХ століття	34
Грех В. І. Фактори формування драматичного таланту митрополита Димитрія (Данила Туптала)	38
Zięba Włodzimierz, Cheiz Anastazja. Substancjalne vs procesualne podejście do badania filozofii i aktów filozofowania (Субстанціальний або процесуальний підхід до вивчення філософії та актів філософствування)	44
Жигилевич О. Ю. Перспективи розвитку економіки майбутнього та формування цілей бізнес–освіти (філософське осмислення)	51
Зубов В. А. Проблема человека в работе Августина Блаженного «О Граде Божьем» (Проблема людини в роботі Августина Блаженного «Про Град Божий»)	56
Калач Д. М. Екуменізм як богословська основа сучасного міжконфесійного діалогу	60
Кислий А. О. Економіка у контексті сучасної християнської соціальної думки	67
Коваль А. Я. Основні теорії значення та їх критика з позицій постмодерністської філософії	72
Коннова Н. О. Суспільні та особистісні цінності в контексті філософського дискурсу	79
Коробко М. І. Провокації в мистецтві: сучасний український контекст	83
Кудин А. В. Смысл траура, его виды и длительность в культуре славянских народов (Сенс жалоби, його види та тривалість в культурі слов'янських народів)	88
Максюта М. Є. Свобода, посвякдення і мужність самоздійснення особистості: до історико–філософського синтезу	92
Мартинев Р. С., Білоус М. А. Від дискурсу мультикультуралізму до дискурсу постмультикультуралізму: соціально–філософський аналіз	98
Масюк О. П. Стратегії сподівання: боротьба, розвиток та існування	101
Мельничук В. В. Релігійна складова національної ідентичності українців	106
Меренков Г. А. Синергія церкви й світу в пізньому протестантизмі: сучасний український контекст	110
Несправа М. В. Християнський фактор у складуванні європейської ідентичності	115
Петрушкевич М. С. Методологічні виклики у дослідженні масової релігійної комунікації	119
Прокопович Л. В. «Театр» наукових містифікацій: соціально–філософська рефлексія	124
Рожанська Н. В. Міжконфесійна толерантність міського населення Причорноморського регіону України	128
Рожко В. А. Прикладне значення та актуальність філософії щастя в творах Г. Сковороди	132
Русул О. В. Міжжетнічна комунікація в умовах культурної глобалізації: міжнародний аспект	134
Сало Г. В. Антропологічний чинник мислителів української діаспори в релігієзнавстві: етноксизентційний вимір укорінення сутності людини	138
Сінельнікова М. В. Категоричний імператив І. Канта та «золоте правило» моралі	143
Сіра О. В. Коеволюційні маркери способу взаємодії природи і суспільства у концепції сталого розвитку	148
Соколова О. М. Світоглядово–філософські засади соціальної творчості	153
Стрижачук Ф. В. Унікальність Трійці в міжрелігійному просторі	157
Тамим Ахмед. Основы веры (Иман) как критерий верификации переводов текста Корана (на примере перевода М. Якубовича) (Основи віри (Іман) як критерій верифікації перекладів тексту Корану (на прикладі перекладу М. Якубовича))	162
Тесленко Т. В. Гендер и роль женщин в раннем христианстве (Гендер та роль жінок у ранньому християнстві)	167
Тімченко О. П., Сислюк Я. Г., Пігош М. А. Онтологічно–логічні аспекти неоплатонізму та його вплив на українську філософію	173
Ткаченко К. V. Specific features of communication within virtual communities (Особливі риси комунікативної діяльності віртуальних спільнот)	177
Фульмес В. С. Митрополит Західноєвропейський і Паризький Анатолій (Дублянський) про розбудову й інституціоналізацію Української Церкви	182
Царенко А. В. Зовнішність людини як предмет естетики аскетизму	185
Цибулько О. С. Цінності освітньої парадигми Джона Дьюї	189
Шкіль С. О. Українська церква у візантійській культурній парадигмі: наукове осмислення Івана Огієнка	193
Кулиева Севиндж Ниман кызы. Менталитет и национальный характер в развитии азербайджанского общества (Менталітет і національний характер в розвитку азербайджанського суспільства)	197

CONTENT

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Atamanyuk Z. M. Purpose of a personality through the presence of social philosophy	7
Afanasieva L., Oleksenko R. Happy sensation in modern contexts of individual and social facilities	12
Behbudov Sabir Elmurad. Features of development of the national educational idea in Azerbaijan	18
Bondarchuk–Chugina I. Yu., Orlova O. V. The national program for the development of «cultural tourism» of Ukraine in the 21st century: axiological aspect	21
Garbar G. A. Liberalization and democratization of modern international tourism in Ukraine	26
Gafarova Halima. About the types of scientific rationality	30
Hotsaliuk A. A. Aesthetic extraction of Ukrainian graphics in national artist practices of the XX century	34
Hrekh V. I. The factors of the metropolitan Dimitry (Danylo Tuptalo) dramatic talents forming	38
Zięba Włodzimierz, Cheiz Anastazja. Substantial vs processual approach to the study of philosophy and acts of philosophizing	44
Zhyhylevych O. Yu. Prospects for the development of the future economy and the formation of goals of business education (philosophical comprehension)	51
Zubov V. O. The problem of man in the book Aurelius Augustine «City of God»	56
Kalach D. M. Ecumenism as the theological basis of the modern interconfessional dialogue	60
Kysliy A. O. Economics in the context of modern Christian social thought	67
Koval A. Ya. The main theories of meaning and their criticism from the standpoint of postmodern philosophy	72
Konnova N. O. Social and personal values in the context of philosophical discourse	79
Korobko M. I. Art provocations: modern Ukrainian context	83
Kudin A. V. Trauma's meaning, its types and durability in the culture of Slavic peoples	88
Maksiuta M. Ye. Freedom, daily life and courage of self-fulfillment of personality: to historical and philosophical synthesis	92
Martynov R. S., Bilous M. A. From the discourse of multiculturalism to the discourse of postmulticulturalism: a socio-philosophical analysis	98
Masiuk O. P. Strategies for hope: struggle, development and existence	101
Melnychuk V. V. Religious component of Ukrainians' national identity	106
Mierienkov H. A. Synergy of the church and world in the late Protestantism: modern Ukrainian context	110
Nesprava M. V. Christian factor in the genesis of European identity	115
Petrushkevych M. S. Methodological challenges in the study of mass religious communication	119
Prokopovych L. V. «Theater» of scientific mystifications: socio-philosophical reflection	124
Rozhanska N. V. Inter-confessional tolerance of the urban population of the Black Sea region of Ukraine	128
Rozhko V. A. Applied significance and relevance of the philosophy of happiness in the works of G. Skovoroda	132
Rusul O. V. Interethnic communication in the conditions of cultural globalization: international dimension	134
Salo H. V. Anthropological factor of the thinkers of the Ukrainian Diaspora in religious studies: ethno-invasive dimension of the rooting of the essence of man	138
Sinelnikova M. V. The category imperative of I. Kanta and the «golden rule» of morality	143
Sira O. V. Coevolutionary markers of the way of interaction of nature and society in the concept of sustainable development	148
Sokolova O. M. Worldview-philosophical grounds of social creativity	153
Stryzhachuk F. V. Uniqueness of the Trinity in the interreligious space	157
Tamim Ahmed. Fundamentals of Faith (Iman) as a criterion for verifying translations of the text of the Quran (using the example of M. Yakubovich's translation)	162
Teslenko T. V. Gender and the role of women in early Christianity	167
Timchenko O. P., Syslyuk Ya. G., Pihosh M. A. Ontologically logical aspects of Neoplatonism and its influence on Ukrainian philosophy	173
Tkachenko K. V. Specific features of communication within virtual communities	177
Fulmes V. S. Metropolitan of Western Europe and Paris Anatoly (Dublyansky) about development and institutionalization of the Ukrainian Church	182
Tsarenok A. V. Human appearance as the subject of the ascetic aesthetics	185
Tsybulko O. S. Values of John Dewey's educational paradigm	189
Shkil S. O. The Ukrainian Church in the Byzantine cultural paradigm: the scientific reflection of Ivan Ohienko	193
Kuliyeva Sevinj Niman. Mentality and national character in the development of Azerbaijan society	197

